

Reagiranje na tekst D. Večerine "Odgovor Marinu Maninu u povodu prikaza knjige Talijanski iredentizam"

MARINO MANIN

Zavod za povijesne i društvene znanosti, HAZU
Rijeka, Republika Hrvatska

Najprije, u pogledu moga teksta "Duško VEČERINA, *Talijanski iredentizam*, Zagreb, 2001., 288 str.", ČSP, god. 33., br. 3., Zagreb 2001., 935-938, držim da nema ništa sporno. Opći sud o knjizi je negativan, i to samo zato što s historiografskoga motrišta ne može biti drukčije, ali istaknute su i njezine kvalitete, gdje se god pojavljuju ('knjiga ... predstavlja događaj vrijedan pozornosti', 'Pozitivno je iznošenje djelovanja ...', 'pedantno vođeni sustav bilježaka ...', 'treba priznati da mnoštvo problema koje on dotiče ...', 'Realno gledajući, ne može se očekivati od jedne publicističke knjige rješavanje pitanja kojima se već duže vrijeme bavi niz institucija, niz mješovitih ekspertnih grupa ...'). Dakle, ni prema knjizi ni prema autoru ne izražavam apriorne i neosnovane, a pogotovo ne negativističke, insinuirajuće, ili difamirajuće ocjene. Dapače, više sam se bavio historiografskim pitanjima po sebi, kojih se na svoj način Večerina knjiga dotiče, kao i načinom na koji bi valjalo njima pristupiti te onime čime bi se historiografija trebala pozabaviti, nego li pristupom problematici autora gore navedene knjige. Tako sam se čak i izriječno ogradio od izražavanja stajališta o njezinom dnevno-političkom sadržaju, dimenziji i funkciji, a to joj je u prvom planu. Autor ima pravo na nezadovoljstvo, pa i negodovanje na takvo stručno mišljenje. Drugo je pitanje ima li reakcija opravdanje, pa čak i može li njezin autor razumjeti stručno mišljenje objavljeno u historiografskom časopisu? Toliko o uzrocima i povodu za taj - blago rečeno - nasrtaj na mene.

Kao stručnjak, očekujem i držim obveznim, a ne samo poželjnim, iznašanje protuargumenata, obrazlaganje eventualnih krivih interpretacija, ili neutemeljenih kvalifikacija...

Druga stvar koju također valja imati u vidu, a koja baca novu svjetlost na ovaj slučaj, jest da je Uredništvo ČSP-a naručilo moj prikaz i da me poticalo da ga objavim, iako sam već na temelju letimičnog pregleda knjige rekao da je to publicistički rad, te da nije potrebno stručno mišljenje povjesničara.

Nemam namjeru raspirivati polemiku, nego tražim sugovornika, a ako je potrebno - ne libim se polemike, s odgovarajućim sugovornikom. Ali, s autorom koji u svojoj knjizi napiše: "*Cispalinska republika 1779.g.* mijenja ime u *Ligurska republika...*" (str. 15.), "pod izlikom zaštite talijanstva i talijanske nacionalne manjine u Hrvatskoj, u Pazinu se 1884.g. osniva politička stranka 'Societa politica Istriana' (Istarska politička udruga)" (str. 18), ili "Jadran ... 'Jezero Venecije'" (str. 48) /podebljanje teksta M. M., a ostalo, uključujući i greške u spacioniranju je odlika knjige/ može li se polemizirati u historiografskom znanstvenom časopisu, i to s međunarodnom reputacijom?

Vratimo se prikazu. Prvo i glavno autorovo osporavanje odnosi se na pojam "iredentizam". U svom prikazu držao sam se uobičajene definicije iredentističkog pokreta, onakve kakvu je pojmi i poznaje historiografska literatura. Naravno, osporavatelj ne mora poznavati, a još se manje treba slagati s tom historiografskom literaturom, nije dužan uvažavati ni mišljenje autoriteta iz tog područja, može se razumjeti čak i njegov osobni gnjev na svakoga tko se usudi ne hvaliti njegovu knjigu. Međutim, on se mora upoznati barem s elementarnim sadržajem riječi koja mu je u naslovu knjige i koju on definira: "*Redimento* je oslobođen, a *iredento* neoslobođen..." (str. 13). "*Redimento*" kao supstantivirani derivat glagola "*redimere*" nisam pronašao niti u jednom rječniku, što znači da je autor "*obogatio*" naše znanje i talijanski jezik novim pojmom. Činjenica da se isti neologizam pri prevođenju/tumačenju preobražava u glagolski pridjev indikativna je i u pogledu njegove jezične kompetentnosti. Čitatelja mogu samo uputiti na pojmove "*Redento*" i "*Redentore*" u rječniku Nicole Zingarellija, *Vocabolario della lingua italiana* (11. izdanje iz 1989., str. 1559), gdje će pronaći: "*Riscattato dal peccato ad opera del Cristo*" i "*Gesù Cristo salvatore*." Isto tako, upozoravam na pojmove "*redimere*" i "*redenzione*" u *Dizionario etimologico italiano*, iz pera Carla Battistija i Giovannija Alessija, sv. V./1957., str. 3219-3220, koji pojavljivanje prvog pojma datira u XIII. stoljeće sa značenjem "*ricomperare, riscattare*", a uporabu drugog pojma bilježi od XIV. stoljeća i u raznim razdobljima pripisuje mu sljedeća značenja: "*riscatto; ritiro di moneta cartacea; scampo*". Dakle, ostajem pri rečenom u prikazu i suzdržavam se od komentara napadačeva ironiziranja i prozivanja zbog u prikazu iznesenih tvrdnji o iredentizmu.

Nadalje, o Društvu Dante Alighieri: bez obzira na "friziranja" iz pisanje objavljene u ČSP-u (god. 34., br. 1., str. 291-294), u prikazanoj knjizi (str. 66-67) govori se o nekoj "drugoj zadaći", na koju se aludira s više citata, koji bi trebali implicirati permanentne maksimalističke pretenzije na hrvatski teritorij. Ni po tom pitanju, nemam što dodavati ili oduzimati u odnosu na izneseno u prikazu. Što se cijenjenog Uredništva tiče - budući da je objavilo te i takve tvrdnje - pitam se slaže li se i ono s teorijom "druge zadaće"? U slučaju potvrdnog odgovora - bez obzira na snagu argumenata - i ja ću se šutnjom pokoriti pred argumentom snage,

jer se tako hoće gdje se može sve što se želi ("vuolsi così colà dove si puote / ciò che si vuole, e più non dimandare.", *Inferno*, III/95-96), i neću dalje pitati... Možda bih trebao i - poput sugestije Danteovih stihova - ostaviti svaku nadu ("Lasciate ogni speranza, voi ch'entrare.", *Inferno*, III/9), i kao Torquato Tasso, koji se osobno prijavio inkviziciji, morao bih posvjedočiti da sam u vrijeme studija osobno koristio stipendiju Društva Dante Alighieri za koju i u ovakvoj nesretnoj prigodi zahvaljujem Talijanskom institutu za kulturu iz Zagreba i Odsjeku za talijanistiku Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu?

Međutim, ako i uredništvo ČSP-a dijeli zabrinutost "zašto" sam napisao "Redentore - Otkupitelj, Spasitelj" velikim početnim slovom, s gorčinom sam moram odgovoriti da sam mislio kako su prošla vremena kada se partizan pisalo s velikim početnim slovom, a Nijemac s malim! Što se tiče insinacije o mom shvaćanju talijanskog "iredentizma" kao "svetog posla" (ČSP, god. 34., br. 1., 291) - bilo to u povijesnom kontekstu ili onako kako ga shvaća moj napadač - ili na "SVETE poslove ... ezula" (isto, 293), u takvim slučajevima bonton preporuča šutnju.

Na moje upozorenje da danas "više nema otvorenih međudržavnih pitanja" između Italije i Hrvatske, te da je odšteta esulima "unutarnja stvar Italije" (ČSP, god. 33., br. 3., 938), autor uzvraća da zašto sam "došao do odštete" i konstatira da "pitanje, zasada, ostaje bez odgovora" (ČSP, 34., br. 1., 294). Što se tiče moje tvrdnje, nisam je izmislio, nego sam za nju pronašao uporište u djelu Flaminija Rocchija, a u pogledu autorovog pitanja, mislim da tu zakazuje svaka logika i da ono nema nikakve veze s historiografijom, a niti s politologijom, nego eventualno podsjeća na penologiju, a zacijelo ima zastrašivajući prizvuk iz - nadam se - prošlog svršenog vremena.

Autor se propinje pitajući me o "odšteti Hrvatima" i o "hrvatskom interesu" za opstankom na tom prostoru (isto, 294)? Da je nešto slično potegao kao problem s historiografskog, politološkog ili iz nekog drugog aspekta, mogao bih ga uputiti na relevantnu literaturu, pa i na svoje radove, ali na tako impostirana pitanja mogla bi odgovoriti samo Prijamova kći Kasandra, no smaknula ju je Klitemnestra, a i da nije, njezina proročanstva nisu bila tako lako shvatljiva kao što su ta pitanja.

I šećer na kraju: pohvale. Tekst osporavanja mog prikaza pribjegava novom pojmu "neoiudentizam", a na 288 stranica knjige - govoreći o istim problemima - dosljedno se rabio pojam ireudentizam. "E pur si muove!" uskliknuo je Galilei. No, taj termin ostavimo za drugu prigodu. Nadalje, s ciljem dokazivanja ispravnosti svojih fluktuirajućih tvrdnji, u istom tekstu autor poseže i za uslugama "interpreta", kako je u nekom svom stripu Mataković prozvao ovaj medij. Dakle, konstatiram da se autor metodološki potvrđuje jer, iako u knjizi nema masovnog i naročito uspjelog pozivanja na informacije iz tog medija (str. 82. i 109. /http trebalo je pisati malim slovima, a urednik na kojega se poziva nije Odone

Talpa, nego Oddone Talpo - op. M. M./), u nasrtaju je zadržao dobro iskušani postupak tendencioznog baratanja krivo shvaćenim i netočno reproduciranim informacijama.

Završavam, nadajući se da je gore navedeno dovoljno za ukazivanje uzaludnosti upuštanja u bilo kakvo polemiziranje.